

IOM International Organization for Migration
TMO Tarptautinė migracijos organizacija

Mokomojo vizito į Moldovą, skirto pasidalinti patirtimi kovojant su prekybos žmonėmis reiškiniu,

ATASKAITA

Vizito laikotarpis: 2015 m. gegužės 18-21 d.

Vizito dalyviai:

- Vita Šulskytė, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Planavimo ir veiklos stebėsenos skyriaus vedėja, vykdanči direktoriaus pareigas;
- Aušrinė Garbačiausienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės aprėpties departamento Socialinių paslaugų skyriaus vyriausioji specialistė;
- Nijolė Dirsienė, Vilniaus miesto krizių centro direktorė;
- Saulius Skeiverys, Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato kriminalinės policijos organizuoto nusikalstamumo tyrimo valdybos antrojo skyriaus vyriausiasis tyrėjas;
- Ruslanas Ušinskas, Klaipėdos apygardos prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus prokuroras
- Marijona Puidokienė, Lietuvos Caritas projekto „Pagalba prostitucijos ir prekybos žmonėmis aukoms“ socialinė darbuotoja;
- Rita Augutienė, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro projekto koordinatore;
- Vanda Kurienė, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro projekto finansininkė – veiklų asistentė.

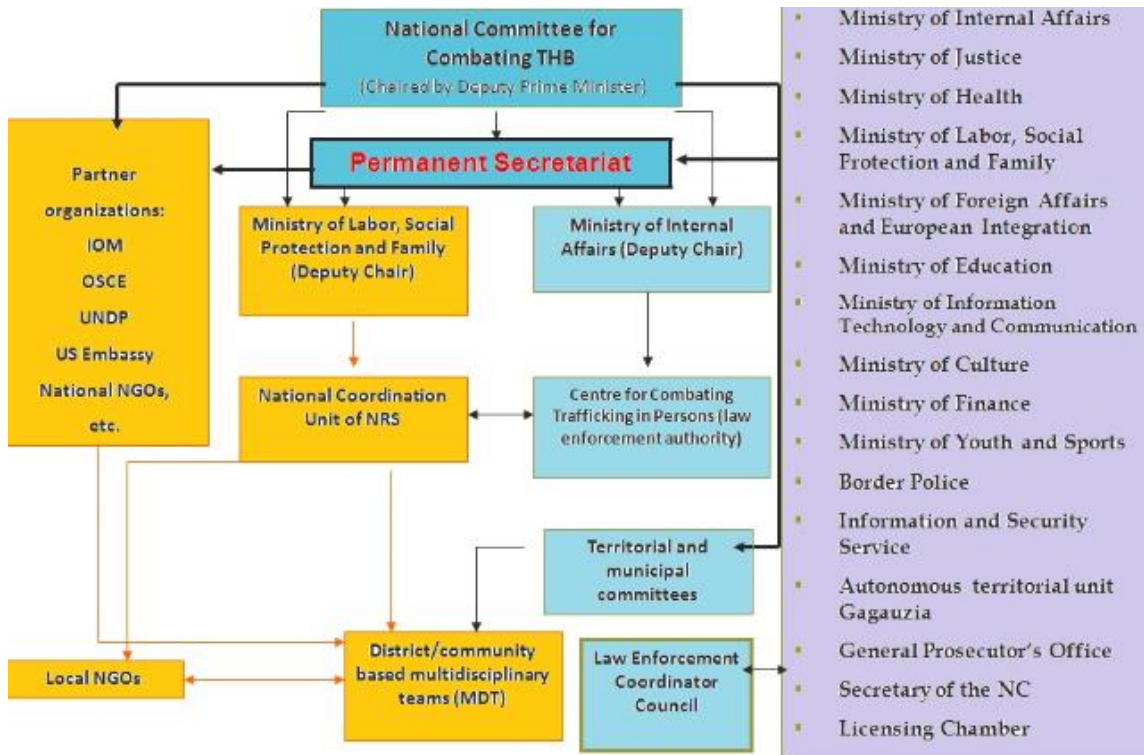
2015 m. gegužės 18 d.

- **Moldovos Vyriausybės Nacionalinis komitetas kovai su prekyba žmonėmis**

Pirmasis susitikimas bei susipažinimas su prekybos žmonėmis situacija įvyko Nacionaliniame komitete kovai su prekyba žmonėmis, Moldovos Vyriausybėje. Šio komiteto viršininkė p. Ecaterina Berejan bei komitete dirbantys teisininkai ir konsultantai Nicolae Guriev, Ala Vechiu, Diana Comerzan pasveikino Lietuvos delegaciją bei pakvietė pasidalinti Lietuvos patirtimi.

Susitikimo metu pristatyta Moldovos Respublikos kovos su prekyba žmonėmis bendroji situacija bei politikos formavimosi raida. Kartu aptartas politikos prekybos žmonėmis klausimais vystymasis, tarptautiniai teisės aktai bei nacionalinė įstatyminė bazė, instituciniai mechanizmai, finansavimas, bendradarbiavimas. Vizito dalyviai susipažino su **Nacionaline kovos su prekyba žmonėmis sistema**, pateikiama schemoje:

Daugiau informacijos apie Moldovoje sukurtą kovos su prekyba žmonėmis strategiją, komunikavimo, viešinio planus bei bendradarbiavimą instituciniame lygmenyje, o taip pat įstatyminę bazę galima rasti interneto svetainėje <http://antitrafic.gov.md/pageview.php?l=en&idc=10>.

Vizito dalyviai pristatė Lietuvoje veikiančią kovos su prekyba žmonėmis sistemą, jos privalumus bei matomus trūkumus, klausinėjo apie Moldovos patirtį bei bendradarbiavimo mechanizmą. Aptartos valstybės finansuojamos veiklos, skirtos kovai su prekyba žmonėmis.

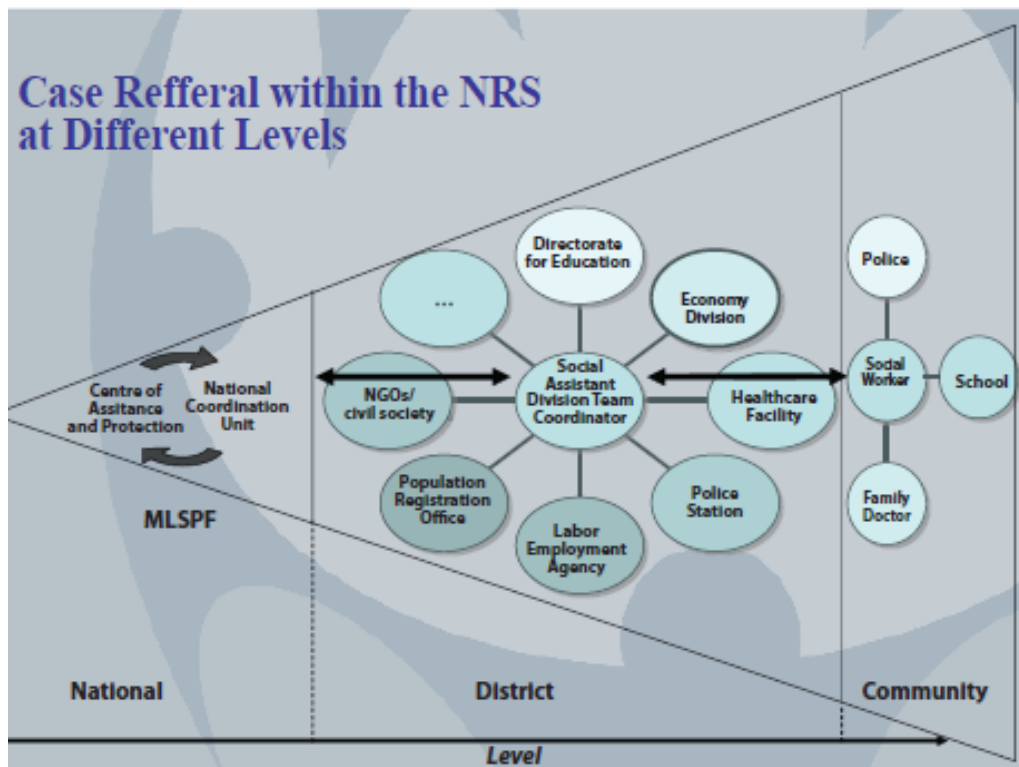
2015 m. gegužės 19 d.

- **Moldovos Darbo, socialinės apsaugos ir šeimos ministerija**

Lietuvos atstovai lankėsi *Moldovos Darbo, socialinės apsaugos ir šeimos ministerijoje*. Klausimų, susijusių su prekybos žmonėmis tema, aptarimas vyko bendrame susitikime su Vaikų, Šeimos, Teisės departamentų atstovais bei nacionalinės užimtumo agentūros specialistais. Susitikimo metu buvo išsamiai pristatyta Moldovos nacionalinė įstatyminė bazė, reglamentuojanti kovą su prekyba žmonėmis, pagalbos nukentėjusiems teikimą bei prevencinių veiklų vykdymą.

Taip pat buvo diskutuojama apie Moldovos nacionalinės prekybos žmonėmis aukų ir potencialių aukų nukreipimo ir pagalbos sistemą, jos įgyvendinimą skirtinguose lygmenyse:

- **Kovos su prekyba žmonėmis centras prie Vidaus reikalų ministerijos**

Lietuvos delegacija taip pat buvo susitikusi su Kovos su prekyba žmonėmis centro prie Vidaus reikalų ministerijos atstovais. Susitikimo metu buvo aptarta prekybos žmonėmis situacija Moldovoje bei Lietuvoje, kadangi abi šalys yra aukų kilmės šalys bei turi daug patirties tiriant prekybos žmonėmis atvejus. Abiejų šalių atstovai pasidalino naujausia informacija apie besikeičiančias prekybos žmonėmis formas: Lietuvos atstovams buvo įdomi ir naudinga informacija apie prekybą organais, kamieninėmis ląstelėmis, taip pat – tiek nepilnamečių, tiek ir pilnamečių neįgalių asmenų išnaudojimą elgetavimui turtingesnėse Europos šalyse. Moldovos pareigūnams buvo visiškai nauja informacija apie asmenų iš Lietuvos bei Latvijos išnaudojimą fiktyvioms santuokoms, kurios virsta į dar vieną formą – priverstinę santuoką, susijusią tiek su smurtu, tiek su laisvės apribojimu, šantažu ir pan. Taip pat daug diskusijų sukėlė galimas nepilnamečių išnaudojimas juos išvežant nelegalioms kovoms, kuomet organizatoriai uždirba didelius pinigus, statydami jaunas žmones į didžiulį pavojų. Moldovos prokuroras papasakojo apie pažeidžiamų asmenų išnaudojimą kariniuose konfliktuose. Teisėsaugos atstovai taip pat aptarė bendradarbiavimo su užsienio valstybėmis sunkumus, ypač – su Arabų pasaulio šalimis (Turkija, Jungtiniais Arabų Emyratais), aptarė tarptautinio bendradarbiavimo galimybes. Pasidalinimas patirtimi su generalinės prokuratūros prokurorais bei Kovos su prekyba žmonėmis centro specializuotais pareigūnais buvo ypač naudingas vizite dalyvavusiems pareigūnams. Kiti dalyviai turėjo galimybę išgirsti, kaip Moldovos teisėsauga bendradarbiauja su socialines paslaugas teikiančiomis valstybinėmis bei nevyriausybinėmis organizacijomis.

- **La Strada** (<http://www.lastrada.md/en/>)

Susitikimo su nevyriausybinės organizacijos La Strada atstovais metu didžiausias dėmesys buvo skiriamas visuomeninių organizacijų vaidmeniui kovoje su prekyba žmonėmis aptarimui. Ši organizacija, veikianti Moldovoje nuo 2001 m., veikia 3 kryptimis:

- Prekybos žmonėmis prevencija ir visuomenės informavimas apie saugią migraciją;
- Pagalba nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis ir jų įgalinimas per socialinę (re)integraciją;
- Advokatavimas bei lobizmas.

Veiklos pradžioje ši organizacija daugiausiai dirbo teikdama pagalbą prekybos žmonėmis aukoms bei stiprindama bendradarbiavimą su valstybinėmis institucijomis, tačiau šiuo metu La Strada daug dėmesio skiria teisinės bazės, susijusios su prevencijos, pagalbos, bausmių reglamentavimu, kūrimui bei tobulinimui. Kartu su Lietuvos delegacijos nariais taip pat buvo aptarti telefoninių pagalbos linijų veiklos organizavimo ypatumai kovoje su prekyba žmonėmis, jaunimo (savanorių) įtraukimo į prevencines veiklas

galimybės bei patirtys, saugumo internete klausimai. Organizacijos mokymų skyriaus atstovė papasakojo apie parengtus mokymų (kvalifikacijos kėlimo) modulius teisėjams, prokurorams, psichologams, akcentuojant

apklausų vykdymą bei bendravimą su nukentėjusiais nuo prekybos žmonėmis. Buvo pristatyta La Strada organizacijoje veikiančio Analizės departamento veikla, atliekant situacijos, teisinės bazės, viešosios nuomonės tyrimus, juos publikuojant, pristatant visuomenei bei, jei yra poreikis, – inicijuojant teisės aktų keitimą. Anksčiau ši organizacija taip pat turėjo sukūrusi nukentėjusiųjų asmenų duomenų bazę, kuri šiuo metu yra perduota policijos padaliniiui, atsakingam už kovą su prekyba žmonėmis bei inicijavo prekybos žmonėmis aukų identifikavimo kriterijų nustatymą. Daugiau tyrimų, leidinių, papildomos informacijos anglų kalba galima rasti čia: <http://www.lastrada.md/en/>.

- **Kišiniovo prekybos žmonėmis aukų socialinės pagalbos ir apsaugos centras**

(<http://www.iom.md/index.php/programs/counter-trafficking/assistance-a-protection-programme>)

Specialistai iš Lietuvos apsilankė Kišiniovo prekybos žmonėmis aukų socialinės pagalbos ir apsaugos centre, kur susipažinimo su socialinės pagalbos nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis Moldovoje modeliu bei teisinės pagalbos prekybos žmonėmis aukoms teikimo sistema. Moldovoje iš viso veikia 7 panašūs centrai (1 – Kišiniove, kiti – regionuose). Šis centras, veikiantis Kišiniove, įkurtas Tarptautinės migracijos organizacijos Kišiniovo biuro iniciatyva, tačiau šiuo metu perduotas valstybei. Specialistai pažymėjo, kad valstybės skiriamų lėšų pilnam centro išlaikymui nepakanka, tad iš dalies jo veikla vis dar palaikoma kitų donorų pagalba. Kišiniovo prekybos žmonėmis aukų socialinės pagalbos bei apsaugos centras – tai įstaiga, kurios adresas nėra skelbiamas siekiant konfidencialumo bei aukų apsaugos; jame vienu metu gali gyventi 24 suaugę asmenys ir 10 vaikų. Centras skirtas apgyvendinti tiek vyrus, tiek moteris; čia taip pat gali būti apgyvendinami ir vaikai, likę be tėvų globos užsienyje ir grąžinti į Moldovą; taip pat migrantai, patekę į sudėtingas situacijas, bei smurtą patyrę asmenys. Visgi dažniausiai čia apgyvendinamos moterys, yra buvę tik keletas pavienių atvejų, kai gyveno vyrai. Įdomu, kad centre taip pat gali būti apgyvendinami ir smurtą patyrę asmenys. Paklausti kodėl, darbuotojai paaiškino, kad atliktų tyrimų duomenimis, 90 proc. prekybos žmonėmis aukų prieš tai buvo patyrę smurtą – tad siekiant vykdyti tikslingą tokių atvejų prevenciją, tokie asmenys gali būti apgyvendinami šiame centre. Specialistų manymu, smurto artimoje aplinkoje problemos sprendimas sietinas su prekybos žmonėmis reiškinių prevencija. Pagrindinės centre teikiamos socialinės paslaugos:

- ✓ Pagalba sugrįžti iš užsienio nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis;
- ✓ Laikinas apgyvendinimas;
- ✓ Socialinė pagalba;
- ✓ Teisinė pagalba;
- ✓ Medicininė pagalba;
- ✓ Psichologinis konsultavimas.

Įdomu, kad šiame centre didelis dėmesys skiriamas teisei pagalbai, nukentėjusiųjų palaikymui per ikiteisminius tyrimus bei teismo procesuose.

Specialistai iš Lietuvos dalinosi patirtimi skatinant nukentėjusiuosius nuo prekybos žmonėmis duoti parodymus teismuose, domėjosi medicininės pagalbos organizavimo ypatumais, grąžinimo iš užsienio šalių tvarka, praktiniais aukų perdavimo modelio aspektais bei informacijos perdavimo ypatumais.

2015 m. gegužės 20 d.

- **Kaušani miesto savivaldybė, susitikimas su specialios daugiaprofilinės teritorinės grupės, atsakingos už pagalbą prekybos žmonėmis aukoms organizavimą Kaušani regione, atstovais**

Viena iš vizito dienų buvo skirta praktiniam susipažinimui su Moldovos regionuose vykdoma prevencijos bei pagalbos nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis veikla, praktiniais jos įgyvendinimo aspektais. Nuo 2014 m. pagal šį modelį yra dirbama visuose Moldovos regionuose.

Kaušani regione, Kaušani miesto savivaldybėje specialistai susitiko su **specialios daugiaprofilinės teritorinės grupės, atsakingos už pagalbą prekybos žmonėmis aukoms organizavimą Kaušani regione, atstovais**. Susitikime dalyvavo švietimo, socialinės pagalbos, medicinos, apgyvendinimo specialistai bei teisininkai ir miesto meras, kuris pristatė situaciją regione bei supažindino su specialios daugiaprofilinės teritorinės grupės organizavimo tvarka. Kaušani regione teikiama pagalba ne tik šio rajono gyventojams, tačiau čia taip pat gali gauti pagalbą ir asmenys, gyvenantys Padniestrės Moldovos Respublikoje (PMR), dažniausiai vadinamos tiesiog Padniestre, teritorijoje. Už pagalbą šiems asmenims yra mokama iš specialių fondų, finansuojamų užsienio donorų, siekiančių, jog prekyba žmonėmis neplistų, o nukentėję asmenys gautų pagalbą kuo arčiau savo gyvenamosios vietos.

Specialios grupės atstovai pasakojo, jog darbo grupė renkasi kartą per 3 mėnesius arba atsiradus prekybos žmonėmis atvejui, kuriam prireikia specializuotos vienos ar kitos srities specialistų pagalbos, kuomet reikia priimti greitus sprendimus ar rasti greitą būdą spręsti esančioms problemoms. Tokiais atvejais yra šaukiamas skubus darbo grupės posėdis, kurį dažniausiai inicijuoja socialines paslaugas teikiantys specialistai, tačiau kartais – ir švietimo ar sveikatos paslaugų teikėjai, teisėsaugos atstovai. Sudėtingiausiais atvejais yra tariamasi su Moldovos Darbo, socialinės apsaugos ir šeimos ministerijos atitinkamų sričių specialistais, aktyviai bendradarbiaujama ir su Kovos su prekyba žmonėmis centro prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnais bei prokurorais. Kaip vieną iš didžiausių šios daugiaprofilinės komandos veiklos privalumų skirtingų sričių specialistai paminėjo lankstumą, greitų sprendimų, operatyvaus reagavimo galimybes bei pasitikėjimą. 2014 m. ši teritorinė darbo grupė tarėsi dėl 18 įvairių atvejų. Pasiteiravus apie asmens duomenų perdavimą (pvz. iš vieno rajono į kitą ir pan.), konfidencialumo užtikrinimą, specialistai pasakojo, jog dažniausiai informacija yra teikiama arba tiesiogiai susitikus, arba perduodama koduota informacija.

Kaušani miesto Prekybos žmonėmis aukų pagalbos ir apsaugos centras

Apsilankymas Kaušani miesto Prekybos žmonėmis aukų pagalbos ir apsaugos centre, teikiančiame pagalbą nukentėjusiems asmenims iš Kaušani rajono bei Padniestrės regiono. Centro vadovė pristatė darbo su prekybos žmonėmis atvejais ypatumus regione,

kalbėjo apie besikeičiančias prekybos žmonėmis formas bei verbavimo būdus, migrantų paliktiems nepilnamečiams vaikams kylančius pavojus, problemas bei paslaugų šiems vaikams būtinumą, siekiant apsaugoti nuo galimo išnaudojimo. Su specialistais iš Lietuvos diskutuota saugumo užtikrinimo, bendradarbiavimo su teisėsauga klausimais, pasidalinta įžvalgomis apie grėsmes Moldovai turint bevizį režimą su Europos Sąjunga. Socialinio darbo organizatoriai diskutavo apie klientų užimtumo, kvalifikacijos kėlimo galimybes, poreikį bei naudą prekybos žmonėmis aukų reabilitacijos procese.

2015 m. gegužės 21 d.

- **Mokymų centras „Insula Sperantelor“ („Vilties sala“)**

Mokymų centras „Insula Sperantelor“ („Vilties sala“) – organizacija, teikianti perkvalifikavimo, profesinio rengimo paslaugas. Čia taip pat gali būti siunčiami ir nukentėję nuo prekybos žmonėmis asmenys iš visos Moldovos, pvz. gyvenantys pagalbą teikiančiame centre ar Kišiniove. Vizito metu buvo siekiama susipažinti su nukentėjusiųjų nuo prekybos žmonėmis reintegracijos į darbo rinką ypatumais per profesijos mokymą ir pamatyti, kaip tai organizuojama Moldovoje.

Ši nevyriausybė organizacija, veikianti nuo 1998 m., specializuojasi jaunų, pažeidžiamų asmenų grupėms priskiriamų žmonių, našlaičių, prekybos žmonėmis aukų, neįgalių asmenų profesinių mokymų organizavime ir turi Moldovos Švietimo ministerijos licenciją. Per šį laikotarpį įgyvendinta daugiau nei 60 įvairių socialinių projektų. Daugiau informacijos apie organizaciją bei jos veiklas – <http://www.universeofhope.org/en>. Specialistai susitikimo metu aptarė profesinio orientavimo, konsultacijų prieš pasirenkant specialybę svarbą, diskutavo apie besimokančiųjų motyvavimą, darbo rinkos kaitą bei būtinybę nuolat atsinaujinti, keistis bei prisitaikyti prie ekonominių sąlygų.

- **Tarptautinės migracijos organizacijos Kišiniovo biuras**

Paskutinio susitikimo su Tarptautinės migracijos organizacijos Kišiniovo biuro darbuotojais bei vadovu Antonio Polosa metu vyko trumpas vizito aptarimas, kurio metu Lietuvos specialistai pasidalino pastebėjimais, įžvalgomis, pasidžiaugė kovos su prekyba žmonėmis pasiekimais Moldovoje bei apdėkojo už didelę pagalbą organizuojant susitikimus bei dalinantis patirtimi. TMO biuras Moldovoje 2014 m. identifikavo bei kartu su partneriais suteikė pagalbą 72 nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis

asmenims. Daugiau statistinės informacijos apie situaciją galima rasti [čia](#).

Taigi, vizito metu susipažinta su Moldovos patirtimi, sprendžiant socialinės rizikos šeimų ar asmenų problemas, motyvuojant tikslinę grupę integruotis į visuomenę ir didinant jų socialinę sveiktį, pristatyta ir aptarta Lietuvos patirtis prekybos žmonėmis prevencijos bei pagalbos nukentėjusiems asmenims tema, akcentuojant teisinės bazės, institucijų darbo organizavimo, paslaugų pirkimo ir paslaugas teikiančių socialinių darbuotojų profesinės kompetencijos problema šalies ir ES lygmeniu. Įgytos žinios padės specialistams geriau pažinti prekybos žmonėmis reiškinių, jo naujas formas, prisidės prie valstybės tarnautojų, pareigūnų bei socialinių darbuotojų profesinės kompetencijos didinimo, teikiamų socialinių paslaugų kokybės.

Specialistų, dalyvavusių vizite, ataskaitose numatoma siūlyti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Švietimo ir mokslo ministerijai, Savivaldybių asociacijai ir kitoms institucijoms inicijuoti bei reglamentuoti tarpinstitucinių darbo grupių kovai su prekyba žmonėmis (ypatingais atvejais) veiklą savivaldybėse bei panaudoti Moldovos nacionalinės prekybos žmonėmis aukų ir potencialių aukų nukreipimo ir pagalbos sistemos modelį, kaip pavyzdinį organizacijų bendradarbiavimo modelį, kurio Lietuvoje kol kas nėra.

Projektas „Kovai su prekyba žmonėmis – socialinės atsakomybės didinimas“ finansuojamas Europos Sąjungos bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšomis.

